

30. SEPTEMBRA 2024

RUKA VYSTRETÁ NA POMOC
SÚŤAŽNÁ PRÁCA EDUSOC- ODKIAL' SOM

SZABO ADAM
GYMNÁZIUM MILANA RÚFUSA
J. Kollára 2, Žiar nad Hronom

Čestné prehlásenie

Čestne prehlasujem, že prácu na tému **RUKA VYSTRETÁ NA POMOC** som vypracoval samostatne za pomoci prameňov a použitej literatúry, ktorú v plnom rozsahu citujem.

V Žiari nad Hronom, 30. septembra 2024

Podpis

Podakovanie

Chcel by som sa úprimne poďakovať konzultantke práce, Mgr. Zuzane Kohútovej, za jej ochotu, pomoc a vedenie pri vytváraní mojej práce. Chcel by som sa aj úprimne poďakovať autorom mojich príbehov a fotografií, ktorí mi, aj napriek ťažkým spomienkam, boli ochotní pomôcť a zdieľali so mnou svoj neľahký osud. Jedná sa o Oľenu z Charkova, Irynu z Charkova, Maxima z Kyjeva a Ainu z Charkova. Boli ochotní sa so mnou skontaktovať a podeliť sa o svoje veľmi citlivé a traumatizujúce spomienky. Bez ich pomoci by moja práca nemala takú silnú výpovednú hodnotu, ťažšie by som chápal, aký je mier na svete podstatný, a ako dokážu vysoké ambície jednotlivcov navždy zmeniť životy miliónov ľudí.

Ďakujem.

"Všade okolo nich utekali ľudia do ulíc pokrytí sivým prachom a krvou. Nehúkali nijaké sirény. Zraneným neprišli pomáhať nijaké sanitky. Na miesto sa neponáhľali žiadne policajné autá ani posádky záchranej služby. Nezostali už žiadne."

Vo svojej práci som sa rozhodol venovať ukrajinskej menšine na Slovensku. Pri štúdiu prvých odborných textov ma zaujali dva momenty: ako človek, ktorý nežije na východe Slovenska som si neuvedomoval, akú dlhú dobu spolu obývame jedno územie. To druhé bolo, že mnohí sme Ukrajincov začali registrovať až po vypuknutí vojnového konfliktu. Práve vtedy sme často prišli s nimi do osobného kontaktu. A tak vzhľadom na historický vývoj môžeme povedať, že Slovensku máme Ukrajincov ako minoritu, Ukrajincov ako migrantov a ukrajinských utečencov.

Príslušníci ukrajinskej národnostnej menšiny žijú rozptýlene prevažne v severovýchodnej časti Slovenska. Oficiálny status národnostnej menšiny získali po 2. svetovej vojne, čím dostali priestor na prezentovanie svojej kultúry. Vzniklo Ukrajinské štúdio Československého rozhlasu, začali vychádzať ukrajinské noviny a časopisy. V roku 1945 bolo založené Ukrajinské národné divadlo v Prešove ako prvé profesionálne divadlo ukrajinskej národnostnej menšiny na Slovensku.

Ukrajinci sa k nám dodnes dostávajú aj ako pracovníci z tzv. tretích krajín, ktorí získali povolenie k pobytu a pracovné povolenie. Firmy majú o nich záujem, o tom svedčí nárast počtu prechodných pobytov, ktoré im boli udelené: v roku 2014 to bolo 2 549, v roku 2017 už 7455.¹ Viacerí prichádzajú ako študenti na stredné a vysoké školy.

Príchod odídencov z Ukrajiny registrujeme hlavne od roku 2014- konkrétne sa objavujú po anexii Krymu. V tomto čase sa prví objavili aj v okrese Žiar nad Hronom, dokonca aj v našej škole. Prirodzene, najväčší nárast ich počtu súvisí s 24. februárom 2022, začiatkom ruskej invázie na Ukrajinu.

„Po začatí konfliktu na Ukrajine sa odhaduje, že približne jedna tretina obyvateľov Ukrajiny musela opustiť svoje domovy a hľadať si či už dočasné (OSN uvádza, že už 21. júna 2022 sa na Ukrajinu vrátilo viac ako 3 milióny obyvateľov) alebo trvalé útočisko v iných krajinách sveta. Migranti z Ukrajiny si najčastejšie vyberali vyspelejšie krajiny, krajiny s ktorými mali väčšiu hranicu, a tým pádom aj viac možnosti hraničného priechodu. Rozhodovali sa aj podľa pomoci, ktorú daná krajina poskytovala, jednalo sa teda hlavne o členské krajiny EÚ. Vďaka odstupu času a možnosti vytvorenia potrebných štatistík na presné určenie krajín a množstva migrantov, dnes vieme s istotou povedať, že krajinou EÚ, ktorá prijala najviac ukrajinských migrantov je Poľsko (±1,2 milióna ľudí). Veľkú zásluhu, hlavne čo sa

¹EMN, Integrácia pracovníkov tretích krajín, dostupné na: https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/09eeb2b2-7f3b-457d-b009-bd74427ef86e_sk?filename=emn-sk_study_labour_market_integration-sr_sk.pdf, zobrazené 16.9.2024

týka prijatia, ale aj pomoci migrantov, či už humanitárnej alebo finančnej, majú aj krajiny ako Nemecko ($\pm 870\ 000$), Česko ($\pm 385\ 000$), Slovensko, Moldavsko, Taliansko, atď... (tieto údaje sa však už môžu líšiť s realitou keďže článok pochádza zo 4. júla 2022). Zaujímavý je aj fakt, že Moldavsko má najväčšiu koncentráciu utečencov podľa počtu obyvateľov. Drvivá väčšina ľudí, ktorým sa podarilo z územia Ukrajiny odísť, sú deti a ženy (približne 90 percent).²

Práve skupinu odídencov som si vybral ako objekt spracovania vo svojej práci. Je to aj preto, že sú to ľudia, ktorých som mal šancu osobne poznať.

Odídenci

Migrácia vždy so sebou prináša riziká, sú však situácie, keď človek nemá na výber. Po vypuknutí vojny mnoho krajín otvorilo svoje hranice s Ukrajinou s cieľom pomôcť. Krajiny, ktoré svoje tak urobili, zažili veľký tlak prichádzajúcich, na ktorý neboli pripravené. Hlavne tam, kde štát nedokázal rýchlo a účinne zasiahnuť, to viedlo ku zhoršeniu kvality hraničnej kontroly (viď. príbeh č.4). To malo za následok riziko nepokojov (viď. príbeh č.2), zneužívania ľudí, obchodovania s ľuďmi, pašovania tovarov a iných patologických javov.

Po prijatí migrantov vyvstala otázka, čo vlastne teraz s toľkými ľuďmi? Potrebovali ubytovanie, stravu, lekárske ošetrovanie. Slovensko slúžilo ako tranzitná i cieľová krajina. V prvom období sa prejavila obrovská vlna solidarity s utečencami postihnutými vojnou (viď fotografie 4-11 z prostredia Žiaru nad Hronom). Aj preto mnohé existenčné otázky nemusel riešiť štát, prevzali ich na svoje plecia dobrovoľníci, charita, tretí sektor. Ako sa Slovákom podarilo vyriešiť základné existenciálne otázky?

Ubytovanie

„Dôležitou udalosťou, bola novela zákona o civilnej ochrane a vyhlásenie mimoriadnej situácie z dôvodu hromadného prísunu cudzincov, a to konkrétne 25. februára 2022.“³ Slovenská republika týmto krokom umožnila realizovať potrebné opatrenia na zabezpečenie ubytovania, ale aj zdravotné a dopravné zabezpečenie. S tým bolo spojené aj ukladanie pracovnej povinnosti. Zmeny v zákone o azyle umožnili poskytnúť utečencom dočasné útočisko ,bez rozhodnutia Rady EÚ. Otázku, ako vyriešiť obydlie toľkým ľuďom, vyriešila vláda SR pomerne rozumne, a to „...príspevkami za poskytnutie ubytovania odídencom. Ministerstvo financií SR poskytovalo obci sumu príspevku, ktorá bola do 30 dní prenajímateľovi, ktorý splňal všetky potrebné kritéria, odovzdaná.“⁴ Odídencom na začiatku konfliktu pomohlo aj partnerstvo medzi AirBnB a IOM, ktoré poskytovalo krátkodobé ubytovanie pre ľudí utekajúcich pred vojnou.“ *Ďalším riešením bolo využitie azylových zariadení MV SR v Humennom,*

² <https://www.europarl.europa.eu/topics/sk/article/20220324STO26151/odpoved-eu-na-ukrajinsku-utecenecku-krizu>, voľne odcitované, zobrazené dňa 15.09.2024

³ <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=v-suvistlosti-s-konfliktom-na-ukrajine-platia-zmeny-v-zakonocho-civilnej-ochrane-azyle-a-kybernetickej-bezpecnosti-zriadi-sa-fond-vzajomnej-pomoci>, zobrazené dňa 16.09.2024

⁴ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/55/20220226>, zobrazené dňa 16.09.2024

Rohovciach, Opatovskej Novej Vsi, Košiciach, Poprade, Zvolen, Gabčíkovo.⁵ Vláda SR ďalej investovala 13 miliárd eur na rozšírenie ubytovacích, hygienických a personálnych kapacít. Taktiež na nákup výbavy pre stanové mestečko.⁶ Požiadať o azyl môžu odídenci aj v dnešnej dobe, a to na policajných útvaroch, kde im polícia vydá doklad na prepravu do záchytného tábora. V záchytnom tábore bude utečencom poskytnutá strava, ale aj ubytovanie.⁷ Ďalšiu pomoc Ukrajincom zo strany Slovenskej Republiky zriadilo ministerstvo vnútra. Jedná sa o infolinky pre ukrajinsky hovoriace osoby. Dané infolinky sú dostupné aj z územia Ukrajiny. Jedná sa o telefónne čísla +421 513 816 111 a +421 259 765 111.⁸

Humanitárne centrá

Ďalšia pomoc, ktorú SR poskytovala Ukrajincom, ktorým sa nepodarilo, nemali možnosť alebo z nejakého iného dôvodu zostali na území Ukrajiny, bolo „zriadenie humanitárneho logistického centra v Haniske, keďže Slovensko slúži ako tranzitná krajina prechodu surovín (lieky, potraviny, prístrešky, hygienické a zdravotnícke potreby...) z členských štátov EÚ priamo na Ukrajinu.⁹ Utečencom bolo taktiež povolené cestovanie zadarmo, a to pre osoby s dokladom Slovak Help, s červenou pečiatkou a s textom v ukrajinskom jazyku na dobu 5 dní vo vlakoch a prímestských autobusoch. Výnimkou sú držiteľia prvého vydania dokladu o dočasnom útočisku, tí majú naďalej bezplatnú prepravu do zamestnania počas prvých 60 dní.“¹⁰

Zamestnanie a škola

„Odídenci, ktorí požiadali o dočasné útočisko (cca 120 000) si najčastejšie volili okresy Michalovce, Košice, Bratislava, Liptovský Mikuláš, Nitra a Banská Štiavnica (viď Obrázok 2). Ukrajinci sa na slovenskom trhu práce uchytili pomerne úspešne (viď obrázok 3), najčastejšie si volili nízko kvalifikované práce (viď príbeh č.1). Najviac ich pracuje na pozícii montážni pracovníci (22,48%), pomocní pracovníci (18,61%), upratovači a pomocníci (8,66%).“¹¹ Samozrejme, s podporou dobrovoľníkov a za súhry šťastných okolností, môžeme sledovať aj mimoriadne úspešné príbehy integrácie (viď príbeh č. 3 a fotografie k príbehu).

Integrácia ukrajinských detí do procesu vzdelávania je veľmi dôležitý, ale aj náročný proces. V prípade môjho bydliska, na regionálnej úrovni s ňou pomáha Banskobystrický samosprávny kraj.

⁵ <https://www.minv.sk/?migracny-urad-mv-sr>, zobrazené dňa 16.09.2024

⁶ <https://www.teraz.sk/slovensko/vlada-vyclenila-13-milionov-eur-na-op/614769-clanok.html>, voľne odcitované, zobrazené dňa 16.09.2024

⁷ <https://www.ukraineslovakia.sk/sk/sk-applying-for-asylum-in-slovakia/>, zobrazené dňa 16.09.2024

⁸ <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=ministerstvo-vnutra-zriadilo-infolinky-pre-ukrajinsky-hovoriace-osoby>, voľne odcitované, zobrazené dňa 16.09.2024

⁹ [Cez logistický hub na východnom Slovensku prešlo na Ukrajinu už 600 ton humanitárnej pomoci, Ministerstvo vnútra SR - Krízové riadenie \(minv.sk\)](#), zobrazené dňa 17.09.2024

¹⁰ [Vojna na Ukrajine: situácia na Slovensku je stabilizovaná, prinášame prehľad aktuálnych pravidiel platných od júla, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky \(minv.sk\)](#), voľne odcitované, zobrazené dňa 18.09.2024

¹¹ https://www.minv.sk/swift_data/source/images/2022_04_07-ukrajina-report.pdf, zobrazené dňa 18.09.2024

„BBSK sa zapojil do projektu Help Ukraine, z ktorého sa podarilo BBSK vyťažiť 300 tisíc eur od nadácie Velux. Zo získaných peňažných prostriedkov financoval kraj mnoho aktivít, ktoré pomáhali ukrajinským odídencom so vzdelaním, jazykovými zručnosťami a mnoho ďalších. Medzi najvyužívanejšiu aktivitu v ponuke, patrila ponuka jazykových kurzov slovenčiny pre dospelých. Pre zdravotníckych pracovníkov túto ponuku využilo 119 študentov, ktorí po absolvovaní kurzu, získali certifikát o znalosti jazyka, ktorý im zvýšil šance zamestnať sa. Jazykové kurzy boli ponúkané aj pre mládež do 18 rokov, čo výrazne pomohlo v chápaní jazyka, lepším študijným výsledkom, ale aj ku zvýšeniu šancí pokračovať v štúdiu na Slovensku, či už na stredných, alebo vysokých školách. Zapojených bolo 30 študentov.“¹²

Prekážok integrácii ukrajinských žiakov do systému slovenského školstva bolo viacero- okrem jazykovej bariéry, odlišnosti vzdelávacích systémov, to často bola snaha pokračovať prostredníctvom online vzdelávania z Ukrajiny (viď príbeh 3). Okrem toho mimo východného Slovenska nebol dostatok učiteľov so znalosťou ukrajinského jazyka a niektoré rodiny odmietali komunikovať prostredníctvom ruského jazyka (podobné príklady poznám aj z nášho gymnázia). Bariéru často tvorili aj administratívne prekážky- napr. to, že pri prihlasovaní na prijímaciu skúšku na slovenskú strednú školu nemali ukrajinské rodiny konto na EDUPAGE.

S cieľom pomôcť zamestnať sa, BBSK vytvoril call centrum, kde boli zamestnané aj Ukrajinky, schopné zodpovedať bežné otázky, týkajúce sa administratívy, každodenných potrieb utečencov, čo výrazne pomohlo integrácii Ukrajincov do spoločnosti. „ BBSK pomohol utečencom aj s ubytovaním, uvoľnil priestory internátov v Brezne, Fil'akove, Revúcej, Lučenci a vo Zvolene. Zabezpečil tak celkovo 260 miest na bývanie.“¹³ Župa taktiež zriadila zberné miesto materiálnej pomoci pre odídencom z Ukrajiny. Využili sa priestory veľkokapacitného očkovacieho centra na Komenského ulici priamo v Banskej Bystrici. Do tejto formy humanitárnej pomoci sa mal možnosť zapojiť každý občan, a to zhotovením balička(viď podľa presného zoznamu, zverejneného župou.“¹⁴

Humanitárna pomoc

Humanitárna pomoc sa v súvislosti s utečencami z Ukrajiny bola široká a zapájalo sa do nej celé Slovensko (viď obrázky 7-11). BBSK taktiež veľmi uľahčil situáciu ľuďom, ktorí využívajú MHD a dochádzajú, či už do práce , alebo do školy, zavedením bezplatnej prepravy pre občanov Ukrajiny (bezplatná preprava MHD pre občanov Ukrajiny v BBSK platí dodnes).

Pomocnú ruku poskytla SR aj v oblasti zdravotníctva. Ľudia, ktorí prišli z Ukrajiny, majú plne preplácanú zdravotnú starostlivosť. Utečencom s dočasným útočiskom sú vydávané lieky, zdravotnícke

¹² [https://www.bbsk.sk/aktuality/zupa-pomohla-stovkam-odidencov-z-ukrajiny-aj-vďaka-medzinarodnemu-grantu](https://www.bbsk.sk/aktuality/zupa-pomohla-stovkam-odidencov-z-ukrajiny-aj-vďaka-medzinarodnemu-grantu, voľne odcitované, zobrazené dňa 18.09.2024), voľne odcitované, zobrazené dňa 18.09.2024

¹³ <https://bbonline.sk/tri-konkrétne-kroky-ktorými-bbsk-pomaha-utečencom-z-ukrajiny-poslanci-vyčlenili-na-pomoc-250-tisíc-eur/>, zobrazené dňa 20.09.2024

¹⁴ [Župa zriadila zberné miesto materiálnej pomoci pre utečencov z Ukrajiny - SME | MY Banská Bystrica](#), voľne odcitované, zobrazené dňa 20.09.2024

pomôcky bez poplatku. „BBSK taktiež vyhlásil program *Help Ukrainian Medics*, ako dôsledok nedostatku lekárov v župe a faktu, že sa na území banskobystričského samosprávneho kraja nachádza viac ako 30% všeobecných lekárov a zubárov nad vekovú hranicu 65 rokov, ktorí postupne odchádzajú do dôchodku. Problémom sú však aj zdravotné a praktické sestry, ktorých je v regióne nedostatok. Tento program bol zameraný na finančnú pomoc zahraničným lekárom, zubárom, zdravotným sestram, ktorí sa rozhodli pracovať na Slovensku, a to vo forme refundácii nákladov spojených s úspešným absolvovaním doplňujúcej skúšky odbornosti v SR.“¹⁵ Pomoc Ukrajincom poskytovali aj jednotlivé okresy banskobystričského kraja. Medzi ne patrí aj okres Žiar nad Hronom.

Obyvatelia Žiaru nad Hronom poskytli Ukrajincom pomoc v oblasti ubytovania, stravovania, vzdelávania, ako aj pomoc finančnú. Mesto evidovalo dátumom 29.3.2022 *sedemdesiatpäť ľudí s dočasným útočiskom*. Ubytovanie im bolo poskytnuté prevažne vo forme súkromných bytov, poskytnutých od samotných obyvateľov mesta (viď príbeh č.2), ale aj formou rôznych rekreačných zariadení, ako je napríklad *detský tábor Repište a Sklené Teplice*. Mesto zriadilo aj zbierku trvanlivých zásob, aj transparentný účet, z ktorého vyzbierané financie boli určené práve pre ľudí, ktorí si našli útočisko v Žiari nad Hronom. Do procesu vzdelávania sa zapojilo do 29.3.2022 *dvanásť ukrajinských detí*.¹⁶

Aj žiaci našej školy sa zapojili do pomoci Ukrajincom. Boli to jednak aktivity na morálnu podporu Ukrajincov, jednak finančná zbierka na pôde školy hneď v prvé dni vojny, pomoc komunitnému centru BÚDA pri dvoch veľkých zbierkach ošatenia, hračiek, liečiv, posielanie veľkonočných balíčkov pre deti vo vojnovnej zóne na jar roku 2023. Nápomocní boli aj spolužiaci ukrajinských žiakov, ktorí nastúpili do našej školy. Práve oni pomohli integrácii svojich spolužiakov.

Zmena postojov obyvateľov Slovenska

Postupne, ako sa trvanie vojny predlžovalo a prvotný šok z jej blízkosti zovšednel, menili sa aj postoje mnohých Slovákov k odídencom z Ukrajiny. Je potrebné povedať, že od začiatku trvania ruskej agresie, časť Slovákov sympatizovala s Rusmi. Takže aj pred našou školou, pri príchode prvých ukrajinských žiakov, sa a stromoch oproti škole objavili do kôry vyryté písmená Z.

Situácii nepomohol ani predvolebný zápas a zneužívanie témy extrémistami. Spoločnosť sa postupne polarizovala aj v tejto otázke. Tento trend potvrdil aj prieskum *Globsecu* zo septembra 2022, podľa ktorého mali v rámci krajín V4 najväčšiu averziu voči utečencom z Ukrajiny práve Slováci: *negatívne prítomnosť ukrajinských utečencov vnímalo až 52 % Slovákov (Szicherle a kol. 2022)*. V prieskume *Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM)* z februára a marca 2023 deklarovalo *skúsenosť s diskrimináciou na Slovensku 16 % odídencom*.¹⁷

¹⁵ [Zdravotníci z Ukrajiny sa opäť môžu uchádzať o grant na preplatenie doplňujúcej skúšky \(bystricoviny.sk\)](https://bystricoviny.sk/), voľne odcitované, zobrazené dňa 20.09.2024

¹⁶ <https://www.skolske.sk/clanok/58691/do-zs-v-ziari-nad-hronom-prijali-uz-sedem-deti-z-ukrajiny>, zobrazené dňa 20.09.2024

¹⁷ Veselková-Hábel, september 2023, dostupné na: www.employtmen.gov.sk, zobrazené dňa 20.9.2024

Tieto negatívne skúsenosti zazneli napr. počas Festivalu Fjúžn (vid'. príbeh 4 a 5). Takéto negatívne postoje sa prehĺbili aj v súvislosti s protestmi slovenských potravinárov a poľnohospodárov pre dovoz komodít z Ukrajiny. Nepomáha ani „orientácia na všetky svetové strany“ prezentovaná našou dnešnou diplomaciou.

„Všimla som si v ukrajinských kruhoch, že ľudia sa po voľbách začali Slovenska báť. Keď vyhrala aktuálna vládna strana, v ukrajinských facebookových skupinách mnohí písali otázky, či ich budú teraz deportovať a či nebudú mať žiadne práva. Cítili sa veľmi bezmocne a nechceni. Brali to veľmi citlivo, akoby veľká časť ľudí hlasovala za to, aby tu viac neboli. Politika nenávisti, ktorá momentálne na Slovensku vznikla, Ukrajincom a Ukrajinky straší.“¹⁸

Napriek tomu som osobne rád, že aj Ukrajinci vnímajú rozdiel medzi postojmi vlády a časťou obyvateľstva Slovenska, ku ktorým patrim aj ja. Som vďačný za slová: „Poskytli ste našim utečencom peniaze aj strechu nad hlavou. Svedčí to o tom, že ľudia chcú pomáhať a nie narúšať susedské vzťahy.“¹⁹

¹⁸ Dramaturgička Anna, <https://fjuzn.sk/slovensko-ocami-ukrajiniiek/>, zobrazené dňa 20.09.2024

¹⁹Barynov Dmytro in: <https://dennikn.sk/3891143/spravanie-fica-je-ako-dyka-do-chrbta-no-na-pomoc-nezabudneme-co-hovorja-na-ukrajine-o-slovensku/>, zobrazené dňa 15.9.2024

Prílohy

Príbeh č.1

Všetko zlé je na niečo dobré (O.A., žena z Charkova)

„V Charkove som pracovala ako realitná maklérka. Ale 24. februára sa udiala invázia, ktorá zničila naše životy, ale my sme nezlomní, my Charkovčania, Ukrajinci. Jedného rána som sa zobudila na výbuchy, tanky boli pod oknami nášho domu, rakety leteli do miestnej škôlky, ale aj krytu, kde sme sa skrývali(vid' obrázok 7). Neboli tam podmienky na bývanie, v obchodoch sa už nenachádzalo jedlo. Jediné, čo sme jedli, boli sucháre. Boli sme nútení nastúpiť na evakuačný vlak z Charkova(vid' obrázok 8). Najprv sme prišli do Poľska, kde nám dali deky na zahriatie, a nakrmili moje deti(vid' obrázok 9). Na vlakovú stanicu v Poľsku nás prišiel vyzdvihnúť slovenský futbalista, Ján Šafranko, lebo môj syn je futbalista z Charkova. Na začiatku sme bývali v obci Dúbrava. Najväčšia pomoc od SR bola pre mňa dotácia na bývanie. Už po týždni som pracovala v pekárni v obci Ľubeľa. Pracovala som na nočné smeny, robila 3000 rožkov za smenu(vid' obrázok 10). Určite to pre mňa bolo dôležité, a teraz už chápem cenu pečiva, už chápem o koľkej sa zobúdzajú takí pekári. Po roku a pol na Slovensku prišla na mňa kríza, nechápala som, prečo som tu, a čo bude ďalej. Nezastavila som sa ani na sekundu, a práve táto práca ma liečila od mojich myšlienok. Vďaka tejto tvrdej práci sa mi podarilo stať sa v Bratislave realitnou maklérkou. Ďakujem pekne za všetko, ďakujem, že som na Slovensku stretla ľudí s veľkým srdcom, ďakujem za lásku, pochopenie.“

Príbeh č.2

Nehádzme všetkých do jedného vreca (Valéria, žena z Ivano -Frankivska)

„Na Slovensku žijem 6 rokov. Pred vojnou som nikdy necítila žiaden tlak od Slovákov a Sloveniek. Žila som v slovenskej komunite, a vždy som od nich cítila podporu. To, čo zažívam v ostatnom období, ma extrémne prekvapilo. Na ulici sa pri mne pristavila žena, lebo počula, že hovorím ukrajinsky. Začala mi nadávať. Vraj ukrajinské ženy berú Slovenkám mužov, hráme sa na chud'atky, ale vozíme sa na drahých autách a zobrali sme domácim prácu. Zakončila to tým, že sa mám vrátiť na Ukrajinu a tam zomrieť. Keď mi moji známi a známe hovorili svoje negatívne skúsenosti, najprv som im neverila a myslela som si, že sa obklopujú nesprávnymi ľuďmi. Slovensko stále milujem, ale mám strach. Bojím sa, že ak sa za seba postavím, vyprovokujem druhú stranu do agresie. Mám veľké plány s biznisom, ale rozmýšľam či nemám zmeniť krajinu, ktorá nebude až tak riešiť moju národnosť.“²⁰

²⁰ <https://fjuzn.sk/slovensko-ocami-ukrajiniiek/>, zobrazené dňa 20.09.2024

Príbeh č. 3

Bravos! (Iryna, žena z Charkova)

Iryna je nezlomná žena. Je príkladom úspešnej integrácie. Pochádza z Charkova, ale dlhšie už bývala v Kyjive. Je inžinierka, ukončila Fakultu aviatiky na Charkovskej univerzite. Je matka, samoživiteľka, má 16 ročnú dcéru. Na Ukrajine zanechala 57 ročnú sestru a 77 ročnú matku. Tie žili v Chersonskej oblasti. Kontakty na Slovensku mala Iryna už pred vojnou, čo sa ukázalo ako šťastie.

Bezprostredne po vypuknutí vojny opustila Ukrajinu. Skončila v humanitárnom centre v Žiline. Okamžite si intenzívne hľadala prácu a nepoľavovala z požiadavky na to, aby zodpovedala jej vzdelaniu. Dcéru v tom čase posielala do slovenskej školy, aby sa naučila komunikovať. Primeranú ponuku na prácu a bývanie získala v Trenčíne, kam sa presťahovala. Dcéra sa rozhodla ukončiť vzdelávanie online na lýceu v Kyjive, lebo ZŠ v blízkom okolí trenčianskeho bydliska sa im zdala málo náročná.

Aj keď sa to nezdá, odídením stratila veľa. Vlastný byt vymenila za jednu izbu v podnájme, dcéra- majsterka oblasti v taekwandoo stratila možnosť trénovať, na Ukrajine zanechala pletací stroj- milované hoby aj druhý zdroj príjmu. Chvíľu ich osud závisel od dobrej vôle Slovákov.

Nakoniec ale veľa aj získala- matku so sestrou presunula do svojho bytu v Kyjive- do väčšieho bezpečia. Po niekoľkých rokoch práce v projekčnej kancelárii si otvorila vlastnú živnosť. Stala sa dizajnérkou internetového obsahu. Dcéra úspešne ukončila školu na Ukrajine a bola prijatá na strednú školu v Trenčíne- dizajn interiérov. Nestratila kontakty s priateľkami. Naopak, štatút odídencu registrovaného v EÚ im obom dal možnosť cestovať, stretávať sa s priateľmi, ktorí žijú v Česku a Poľsku.

Po roku sa k nej vrátil aj pletací stroj a tak opäť ponúka aj svoje dizajnové kúsky odevov. Získala hypotéku a v lete sa odsťahovala do vlastného bytu.

A prečo Bravos? Tieto slová venovala dcére a sebe- keď sa im podarilo takmer vrátiť pôvodný život. Gratulovala jej nimi k 16 narodeninám. Smútok za rodným mestom, za Kyjivom ostal. Trápi ich menší kontakt s rodinou, ale domov sa nechce vrátiť. Má jediné dieťa- nevystaví ho ohrozeniu. Slovensku je vďačná, má rada Trenčín, Tatry- stali sme sa jej druhým domovom.

Príbeh č. 4

Veľký príbeh malého človeka (Maxim, muž z Kyjeva)

„Vtedy deväťročný Maxim žil v Kyjeve so svojou sestrou, dvojčičkou Margeritou, mamou a mačkou Alicou. Po vypuknutí vojny odišli z domu najprv k matkinej kamarátke, odkiaľ sa z dôvodu bombardovania Kyjeva museli presunúť do školy, ktorá slúžila ako kryt aj ako ich dočasný domov. Tam boli približne dva týždne. Počuli strelbu, výbuchy, Maxim videl cez okno vybuchnúť raketu v blízkosti ich úkrytu. V strachu o život svojich detí sa matka rozhodla odísť na Slovensko. Všetci traja aj s mačkou Alicou cestovali najprv vlakom, potom autobusom, a tak sa dostali na hranice. Podľa Maximových slov tam bolo veľa vojakov so zbraňami, ale ich autobus plný žien a detí bez problémov prešiel hranice. Na slovenskej strane bolo veľa stánkov s občerstvením, kde im dávali zadarmo jedlo aj nápoje. Strechu nad hlavou im v prvých dvoch týždňoch poskytol pán Štefan vo svojom dome. Neskôr sa presunuli s ďalšími ukrajinskými občanmi do Kremnice. Boli dočasne ubytovaní v internáte SŠI(Spojená škola internátna). Maxim so sestrou začali chodiť do tretieho ročníka ZŠ na Križkovej ulici, kde sa postupne učili slovenčinu. Keďže Maxim mal ťažkosti s adaptáciou sa v novom prostredí a potrebuje pri vzdelávaní špeciálny individuálny prístup, rozhodla sa mama zapísať ho do štvrtého ročníka SŠI v Kremnici, do triedy pre žiakov s NKS(narušená komunikačná schopnosť). Pri otázke, či by sa chcel vrátiť na Ukrajinu, zaváhal a zosmutnel. Má strach o svojich starých rodičov, ktorí stále žijú v Záporožskej oblasti a rád by ich navštívil. Ale myslí si, že už sa na Ukrajinu nevrátia, nielen kvôli strachu z vojny, ale aj preto, že na Slovensku si vybudovali nový stabilný domov, matka si tu našla prácu a vydala sa, dvojčičky Maxim a Margerita získali nového starostlivého otca.“

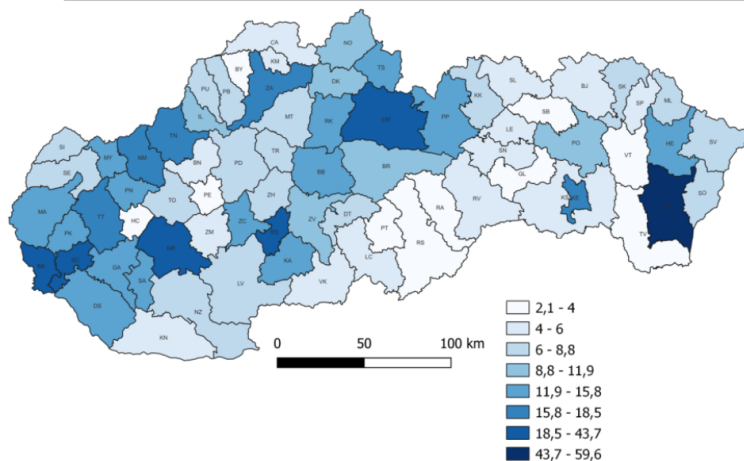
Príbeh č. 5

Dobro sa vždy vráti (Aina, spolužiačka z Charkova)

„Vo štvrtok, 24.02.2022 som mala ísť do školy, ale zobudila som sa o 4:00, lebo blízko nášho domu spadla bomba. Týždeň predtým sa v správach často hovorilo o tom, že sa môže začať vojna, ale ľudia to nebrali vážne, lebo väčšina Ukrajincov vždy považovala Rusko za akýsi bratský národ, najmä v mojom meste Charkove, ktoré sa nachádza na hraniciach s Ruskom a väčšina ľudí tam vždy hovorila po rusky. Nikto nemohol uveriť, že sa vojna začala. Každým dňom sa situácia zhoršovala, po meste začali jazdiť ruské tanky, na našej ulici sa začalo strieľať, v obchodoch každý kupoval kašu, cereálie, chlieb, cestoviny a vodu v obrovských až abnormálnych množstvách a nastal nedostatok potravín. Situácia nevyzerala bezpečne, a preto som sa rozhodla s maminou odísť. Cesta vlakom na západ Ukrajiny trvala 24 hodín, potom sme dorazili do mesta Užhorod, ktoré sa nachádza blízko slovenských hraníc. Rozhodli sme sa, že hranicu prejdeme pešo. Hraničná kontrola pre veľký počet utečencov nekontrolovala takmer nič, okrem pasu, takže sme hranicu prešli za 5 minút. Keď sme prišli do Kremnice, zdalo sa nám mesto veľmi útulne a krásne a rozhodli sme sa zostať práve tu. Kým si moja mama nenašla prácu, využívali sme pomoc od štátu, ale zamestnala sa za týždeň alebo dva. Najviac mi chýbajú moji kamoši, ktorí sú teraz v rôznych krajinách sveta. Na Slovensku sa mi žije dobre, možno

ešte o niečo lepšie ako na Ukrajine. Ako odkaz ľuďom by som chcela povedať, že nikdy nevieme, čo sa nám stane a kam nás vietor zaveje. Občas sa treba zamyslieť nad tým, kto sme a konať dobro, ktoré sa nám vždy vráti. “

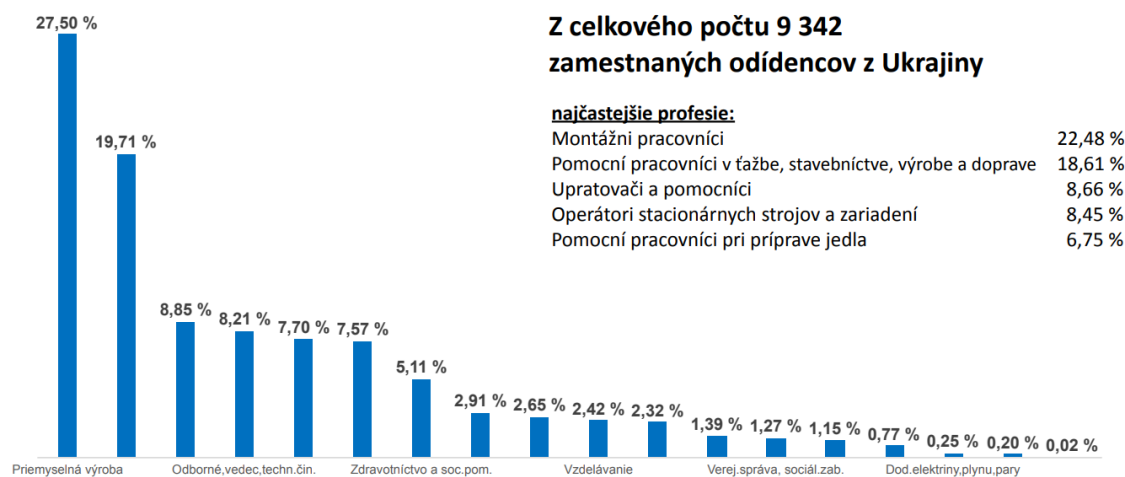
Priestorová štruktúra udelených dočasných útočísk na 1000 obyvateľov k 21.6.2022

- Najviac odídencom má evidované dočasné útočisko v okrese Michalovce, v Bratislave a okolí (na 1000 obyvateľov okresu), Liptovskom Mikuláši, Nitre a Banskej Štiavnici
- Najmenej odídencom je na juhu stredného Slovenska

1. -Poskytnuté dočasné útočiská odídencom; zdroj: 2022_04_07_ppt_UA_upravený final 2 (minv.sk)

Zamestnanosť odídencom UA

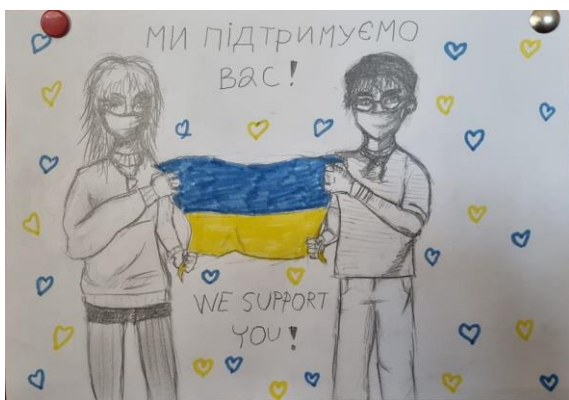

Obrázok 2-Zamestnanosť a profesie odídencom z Ukrajiny; zdroj: 2022_04_07_ppt_UA_upravený final 2 (minv.sk)

DOTERAZ UTIEKLI VIAC AKO TRI MILIÓNY ĽUDÍ

3. Infografika Denníka N - odídencii

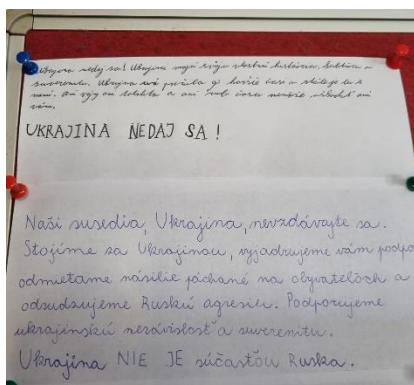
4. Nástenka GYMZH- 24.februára 2022

5. Nástenka GYMZH- 24.februára 2022

6. Nástenka GYMZH- 24.februára 2022

7. Nástenka GYMZH- 24.februára 2022

8. Komunitné centrum BÚDA- 28.2.2022, zbierka

9. Mestská humanitárna zbierka Žiar nad Hronom

10. Žiarski gymnazisti pomáhajú v humanitárnej zbierke

11. Vytriedené a zabalené predmety

12. V úkryte, príbeh č. 1

13. Vlaková stanica v Charkove, príbeh č. 1

14. Pomoc od poľských ľudí, na vlakovej stanici, príbeh č. 1

15. Bývalá realitná maklérka v prvom zamestnaní na Slovensku, príbeh č. 1

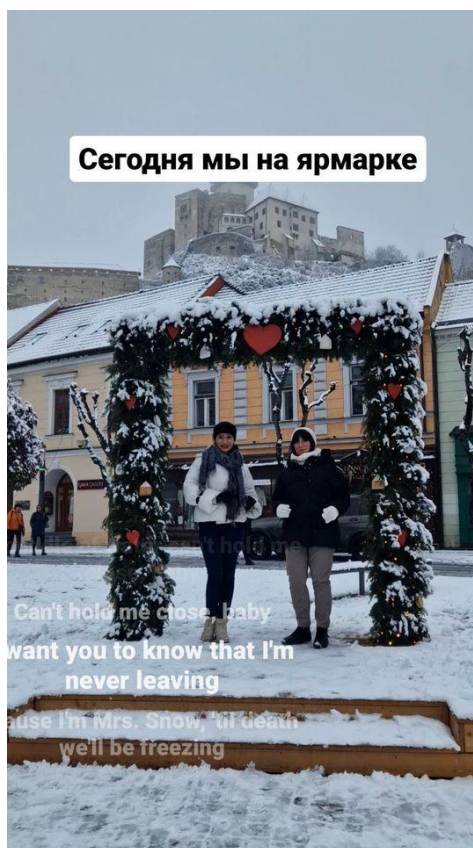
16. Iryna s dcérou 2020 v Kyjive, príbeh č.3

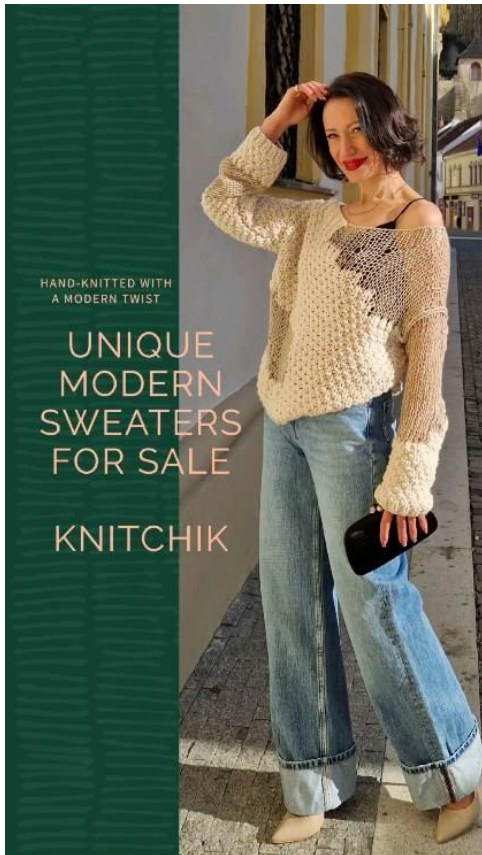
17. Majsterka oblasti v taekwon-do, 2019, príbeh č.3

18. Na návšteve v Krakove, 2022, príbeh č.3

19. Vianočné trhy v Trenčíne, vlastný stánok s výrobkami 2023

20. Knitchik sa vracia, Iryna opäť pletie na stroji, 2023, príbeh č. 3

21. Pulóver inšpirovaný vlastným osudom, príbeh č. 3

22. Krok k novej sebaúcte- vlastný byt 2024, príbeh č. 3

23. Bravos! Kreativita vo vlastnom byte, príbeh č. 3, 2024

24. Odpoveď Ukrajincov na "mierové snahy" slovenského premiéra

25. Spomienka na mŕtvych v divadle Mariupol' v Bratislave 2023

26. Podpora Ukrajincov na Slovensku neutícha

Zdroje

1. EMN, Integrácia pracovníkov tretích krajín, dostupné na: https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/09eeb2b2-7f3b-457d-b009-bd74427ef86e_sk?filename=emn-sk_study_labour_market_integration-sr_sk.pdf, zobrazené 16.9.2024
2. <https://www.europarl.europa.eu/topics/sk/article/20220324STO26151/odpoved-eu-na-ukrajinsku-utecenecku-krizu>, voľne odcitované, zobrazené dňa 15.09.2024
3. <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=v-suvislosti-s-konfliktom-na-ukrajine-platia-zmeny-v-zakonoach-o-civilnej-ochrane-azyle-a-kybernetickej-bezpecnosti-zriadi-sa-fond-vzajomnej-pomoci>, zobrazené dňa 16.09.2024
4. <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/55/20220226>, zobrazené dňa 16.09.2024
5. <https://www.minv.sk/?migracny-urad-mv-sr>, zobrazené dňa 16.09.2024
6. <https://www.teraz.sk/slovensko/vlada-vyclenila-13-milionov-eur-na-op/614769-clanok.html>, voľne odcitované, zobrazené dňa 16.09.2024
7. <https://www.ukraineslovakia.sk/sk/sk-applying-for-asylum-in-slovakia/>, zobrazené dňa 16.09.2024
8. <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=ministerstvo-vnutra-zriadilo-infolinky-pre-ukrajinsky-hovoriace-osoby>, voľne odcitované, zobrazené dňa 16.09.2024
9. [Cez logistický hub na východnom Slovensku prešlo na Ukrajinu už 600 ton humanitárnej pomoci, Ministerstvo vnútra SR - Krízové riadenie \(minv.sk\)](#), zobrazené dňa 17.09.2024
10. [Vojna na Ukrajine: situácia na Slovensku je stabilizovaná, prinášame prehľad aktuálnych pravidiel platných od júla, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky \(minv.sk\)](#), voľne odcitované, zobrazené dňa 18.09.2024
11. https://www.minv.sk/swift_data/source/images/2022_04_07-ukrajina-report.pdf, zobrazené dňa 18.09.2024
12. <https://www.bbsk.sk/aktuality/zupa-pomohla-stovkam-odidencov-z-ukrajiny-aj-vdaka-medzinarodnemu-grantu>, voľne odcitované, zobrazené dňa 18.09.2024
13. <https://bbonline.sk/tri-konkretne-kroky-ktorymi-bbsk-pomaha-utecencom-z-ukrajiny-poslanci-vyclenili-na-pomoc-250-tisic-eur/>, zobrazené dňa 20.09.2024
14. [Župa zriadila zberné miesto materiálnej pomoci pre utečencov z Ukrajiny - SME | MY Banská Bystrica](#), voľne odcitované, zobrazené dňa 20.09.2024

15. [Zdravotníci z Ukrajiny sa opäť môžu uchádzať o grant na preplatenie doplňujúcej skúšky \(bystricoviny.sk\)](#), voľne odcitované, zobrazené dňa 20.09.2024
16. <https://www.skolske.sk/clanok/58691/do-zs-v-ziari-nad-hronom-prijali-uz-sedem-deti-z-ukrajiny>, zobrazené dňa 20.09.2024
17. Veselková-Hábel, september 2023, dostupné na: www.employtmen.gov.sk, zobrazené dňa 20.9.2024
18. , <https://fjuzn.sk/slovensko-ocami-ukrajiniiek/>, zobrazené dňa 20.09.2024
19. <https://dennikn.sk/3891143/spravanie-fica-je-ako-dyka-do-chrbta-no-na-pomoc-nezabudneme-co-hovoria-na-ukrajine-o-slovensku/>, zobrazené dňa 15.9.2024
20. <https://fjuzn.sk/slovensko-ocami-ukrajiniiek/>, zobrazené dňa 20.09.2024